

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Aldıkları Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Sevgül Dönmez¹, Banu Karaöz Weller²

¹Muğla Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye

²Bağımsız Araştırmacı Doktor, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Stutgard, Almanya

Sevgül Dönmez, Arş. Gör. Dr.
Banu Karaöz Weller, Arş Gör. Dr.

İletişim:

Sevgül Dönmez

Muğla Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği
Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye

E-Posta: donmezsevgul@gmail.com

Gönderilme Tarihi : 18 Mayıs 2017

Revizyon Tarihi : 25 Temmuz 2017

Kabul Tarihi : 01 Ağustos 2017

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, iki farklı hemşirelik eğitimi sisteminin karşılaştırılması ve hemşirelik son sınıf öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, Şubat-Nisan 2015 tarihleri arasında, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan 200 hemşirelik son sınıf öğrencisi ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak; "Birey Tanılama Formu" ve "Onam Formu" kullanılmıştır. Araştırma bulgularının analizinde; sayısal değerler, sayı ve yüzde dağılımı ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21,87±1,55 olup öğrencilerin %50'si klasik eğitim sistemi ile eğitim alırken, %50'si intörlük eğitim sistemi ile eğitim aldıkları belirlenmiştir. Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %15,0'i, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %25,0'i aldıkları eğitim sistemi programının, klinik uygulamalarda teorik yönden geliştirmesinde yeterli bulduklarını; klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %36'sı, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %61'i eğitim sistemlerinin mesleki bakım becerilerine katkı sağladığını; klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %23'ü, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %51'i hemşirelik sürecine uygun çalışma becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %74'ü, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %73'ü klinik alanda en fazla yetersiz olan şeyi "aynı klinikte çıkan öğrenci fazlalığı" olarak belirtmiştir. Ayrıca klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %27'si kendini hemşirelik mesleğine hazır hissettiğini belirtirken, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %45'i kendini hemşirelik mesleğine hazır hissettiğini belirtmiştir.

Sonuç: Çalışmanın sonucunda, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrenciler, klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilere göre; aldıkları eğitimi, mesleki bilgi ve becerinin kazanılmasında daha yararlı buldukları fakat iki grup öğrencinin çok az bir kısmı aldıkları eğitimi, klinik uygulamalarda teorik yönden geliştirmede yeterli buldukları saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik, eğitim, klasik eğitim sistemi, intörlük eğitim sistemi

EXAMINING THE VIEWS OF SENIOR STUDENTS IN NURSING SCHOOL IN REALATION (OR THAT ARE RELATED) TO THE TWO DIFFERENT EDUCATION SYSTEMS THEY HAVE RECEIVED

ABSTRACT

Aim: This research was carried out to examine the views of senior students in nursing school in relation (that are related) to the two education systems they have received and to compare between the two different nursing education systems.

Methods: This descriptive research was carried out with 200 senior students receiving education at Gaziantep University and Trakya University Health Science Faculty or schools between February and April 2015. As data collection tools both "Individual Identification Form" and "Informed Consent Form" were used. In analysis of research findings numeric values, number and percentage distribution and Chi-square test were used.

Results: Mean age of students was 21.87±1.55 years; 50% were educated through classical education system, whereas other 50% received education through internship based education system. 15.0% of students in classical education system and 25% of students in internship based education system stated that they found the program of education system efficient in clinical applications; 36.1% of students in classical education system and 61% of students in internship based education system thought that education systems contributed to their professional care skills; 23% of students in classical education system and 51% of students in internship based education system reported that they developed working abilities consistent with nursing process. 74% of students in classical education system and 73% of students in internship based education system pointed out the most inefficient thing in clinic area as "excess of students working in the same clinic area". In addition, 27% of students in classical education system and 45% of students in internship based education system stated that they felt ready for nursing profession.

Conclusion: As a result of this study it was observed that compared to the students in classical education system, those students who have received education in internship based education system thought that the education they have received was more beneficial in gaining professional data (knowledge) and skills but only a few students in both groups found the education they have received sufficient in clinical applications.

Keywords: nursing, education, classical education system, internship based education system

Hemşirelik eğitimi, kuramsal ve uygulamalı öğrenim ve öğretim biçimlerini içeren bir eğitimidir (1,2). Günümüzde profesyonel hemşirelik eğitimi, bilgi çağının belirgin özelliği olan bilginin hızla çoğalması ve aynı hızla eskimesi de dikkate alındığında, etkin öğrenme yoluyla bireysel ve mesleki açıdan sürekli gelişimi ve yeniliklere uyum sağlayabilmeyi kazandıracak nitelikte olması gerekmektedir (3). Bununla birlikte hemşireliğin bilgi birikiminin artmasında ve profesyonelleşmesinde, kaliteli bir eğitim önemli bir yere sahiptir (4,5). Hemşirelik öğrencileri, hemşireliğin doğasına yerleşmiş inançları ile hemşirelik eğitimine başlarlar. Daha sonra müfredat, eğitimciler, klinik öğretim, okul veya diğer kurumlardaki hemşirelik uygulamaları gibi çok sayıda faktör, hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlik sürecini etkiler (6).

Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN), Amerikan Hemşireler Birliği (ANA) ve Avrupa Ortak Hemşirelik Tanıları, Girişimleri ve Sonuçları Birliği (ACENDIO), herkes için kaliteli hemşirelik eğitim ve bakım standartları sağlamak için, güvenli küresel sağlık politikaları geliştirmeyi, hemşirelik bilgi birikimini geliştirmeyi, tüm dünyada yeterli, yetkin ve saygın hemşirelik mesleğinin varlığını sağlamayı, hemşirelik uygulamalarındaki yüksek standartların ilerlemesini ve hemşireliğe pozitif ve gerçekçi bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır (7-9). Ülkemizde ise, Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK) hemşirelik lisans eğitim programı standartları için, paydaşların beklentilerini karşılamak üzere, orta öğretime dayalı en az sekiz yarıyıl ya da eşdeğerinden oluşan lisans düzeyindeki hemşirelik programlarının kalite güvencesini sağlamayı ve bu programların sürekli iyileştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır (10).

Hemşirelik okullarında eğitimin önemli ve gerekli bir kısmını klinik-uygulamalı eğitim oluşturmaktadır (11). Klinik eğitimin amacı, öğrencinin profesyonel gelişimi için gerekli olan bilgi ve beceriyi artırabilecek bir öğrenme ortamı sağlamaktır. Öğrenci, ders ortamında hemşirelik mesleğine ilişkin birçok bilgi ve beceri kazanabilmektedir. Fakat en önemli aşama elde ettiği bu bilgi ve beceriyi klinik ortamda kullanabilmesidir (6,7). Klinik deneyim öğrencilerin bilgilerini gerçek ortamda kullanmasını, psikomotor becerilerinin gelişmesini ve mesleki sosyalizasyonunu sağlamaktadır (4). Ülkemizde hemşirelik lisans eğitiminin yeterliliği ve uygunluğunu inceleyen pek çok araştırma yapılmış ve yapılan araştırmaların çoğunda lisans eğitimi programının mesleğe hazıroluşluk, bilgi ve beceri kazandırma konusunda tam yeterli olmadığı ifade edilmiştir (2,14,15). Bu bağlamda müfredat

programlarının değerlendirilerek hemşirelik eğitim kalitesinin artırılmasında, eğitim ortamlarının daha nitelikli hale getirilmesinde, eğitmen ve öğrenciler arasındaki sorunların çözümlenmesinde, öğrencilerin eğitimden ve mesleklerinden alacağı doyumun artırılmasında, olumsuz yönlerinin değiştirilmesinde, öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemenin yararlı olacağı düşünülmektedir (16).

Bu araştırma, iki farklı hemşirelik eğitimi sisteminin karşılaştırılması ve hemşirelik son sınıf öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, Şubat-Nisan 2015 tarihleri arasında, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan 200 hemşirelik son sınıf öğrencisi ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi okuyan hemşirelik son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış, uygulama yapıldığı sırada sınıfta olmayan veya çalışmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenci dışındaki tüm evren örnekleme oluşturmuştur. Evrenin %87,8'ine ulaşılmıştır. İki fakültenin ders müfredatları uyumludur, sadece intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin uygulama saatleri daha fazladır.

Veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilmiş yaş, cinsiyet, gibi çeşitli sosyodemografik özellikleri ile hemşirelik mesleğine bakış açıları, aldıkları eğitim sisteminin mesleki becerilerine, iletişim becerilerine katkısı, sorun çözme şekli gibi 30 sorudan oluşan "Birey Tanılama Formu" ve "Onam Formu" kullanılmıştır (1,4,14,17). Hemşirelik alanında beş öğretim elemanından "Uzman Değerlendirme Formu" aracılığı ile uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlar, her soru maddesi için maddenin ölçülecek özelliği temsil edebilirliği, uygunluğu, anlaşılabilirliği açısından değerlendirerek, "uygun" "uygun, ancak yetersiz" ve "uygun değil" şeklinde derecelendirmişlerdir. Uzmanların görüşlerine göre bazı maddeler yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Örneklem kapsamına alınan öğrencilerin araştırmanın amacı açıklanarak, araştırmaya katılımın tamamen gönüllük esasına dayandığı ve istediklerinde araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek "Bilgilendirilmiş Onam Formu" ve "Birey Tanılama Formu" doldurmaları istenmiştir.

Araştırmanın örneklem kapsamına alınan öğrencilere, birey tanımlama formu Şubat-Nisan 2015 tarihleri arasında uygulanmıştır. Veri toplama formları iki okulda da öğrencilere ders saatinde dağıtılmış ve toplanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanması yaklaşık 15–20 dakika sürmüştür. Öğrencilerin veri toplama araçlarını bireysel olarak doldurmaları sağlanmıştır.

Araştırmadan elde edilecek verilerin analizi SPSS 22,0 paket programında gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularının analizinde; sayısal değerler, sayı ve yüzde dağılımı ve Ki-Kare testi kullanılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Gaziantep Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakülteleri Hemşirelik Bölümünden gerekli izinler alınmıştır (Sayı Numarası: 900/54205). Araştırma kapsamına alınan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek, katılmayı kabul edenlerden bilgilendirilmiş yazılı onam alınmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin %50'si Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde klasik eğitim sistemi ile eğitim alırken, %50'si

Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde intörlük eğitim sistemi ile eğitim aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması $21,87 \pm 1,55$ olup %47'sinin 22–24 yaş aralığında olduğu, %55,5'inin en uzun süre ilde yaşadığı, %78,0'inin üniversite bölüm tercihlerinde hemşirelik bölümünü ilk üç sırada tercih ettiği ve %48'inin hemşirelik mesleğine bakış açısının olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %61'i, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %78'i hemşirelik bölümü eğitim sistemini (klasik/intörlük) göz önüne alarak tercih etmediğini ifade etmiştir. Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %36'sı, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %61'i eğitim sistemlerinin mesleki bakım becerilerine katkı sağladığını; klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %23'ü, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %51'i hemşirelik sürecine uygun çalışma becerilerini geliştirdiğini; klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %40'ı, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %60'ı hastalar ve diğer bireylerle iletişimin gelişmesine katkı sağladığını; klasik

Tablo 1. Öğrencilerin aldıkları eğitime göre sosyo-demografik bilgilerinin dağılımlarının incelenmesi (N=200)

Değişkenler	Eğitim Sisteminin Tipi						X ²	P
	Klasik Sistem n %		İntörlük n%		Toplam n%			
Yaş								
19–21 yaş arası	43	%43	51	%51,0	94	%47,0	2,078	0,354
22–24 yaş arası	52	%52	42	%42,0	94	%47,0		
25 yaş ve üzeri	5	%5	7	%7,0	12	%6,0		
Cinsiyet								
Kız	12	%12,0	23	%23,0	35	%17,5	4,190	0,062
Erkek	88	%88,0	77	%77,0	165	%82,5		
En uzun süre yaşadığı yer								
Köy	16	%16,0	11	%11,0	27	%13,5	5,852	0,054
İlçe	37	%37,0	25	%25,0	62	%31,0		
İl	47	%47,0	64	%64,0	111	%55,5		
Mezun olunan okul								
Lise	58	%58,0	49	%49,0	107	%53,5	2,403	0,493
Anadolu lisesi	45	%45,0	48	%48,0	88	%44,0		
Fen Lisesi	2	%2,0	3	%3,0	5	%2,5		
Üniversite tercihinde hemşirelik tercih sırası								
1–3. tercih arası	77	%77,0	79	%79,0	156	%78,0	.418	0,811
4–6. tercih arası	8	%8,0	9	%9,0	17	%8,5		
7. ve daha üzeri	15	%15,0	12	%12,0	27	%13,5		
Hemşirelik mesleğinde eğitim almaya bakış açısı								
Olumlu	51	%51,0	45	%45,0	96	%48,0	3,922	0,141
Olumsuz	19	%19,0	31	%31,0	50	%25,0		
Kararsız	30	%30,0	24	%24,0	54	%27,0		
Sosyal ve bilimsel etkinliklere katılma durumu								
Katılıyor	35	%35,0	26	%26,0	61	%30,5	3,782	0,151
Katılmıyor	12	%12,0	21	%21,0	33	%16,5		
Bazen	53	%53,0	53	%53,0	106	%53,0		

eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %32'si, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %40'ı aldıkları eğitimi diğer öğrencilere önermediğini ifade etmiştir. Eğitim sistemi ile eğitim sistemini göz önüne alarak tercih etme durumu, mesleki bakım becerilerine katkı sağlama durumu, pratik yapma durumu, hemşirelik sürecine uygun çalışma durumu, hasta ve ekip iletişim durumu, kliniğe

adaptasyon durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanırken ($p < .05$); eğitim sistemi ile profesyonel hemşirelik anlayışına katkı durumu ve eğitim sistemini diğer öğrencilere önerme durumu arasında istatistiksel olarak bir fark saptanmamıştır ($p > .05$) (Tablo 2). Ayrıca klasik eğitim sisteminde okuyan öğrenciler, aldıkları eğitim sistemi programının, klinik uygulamalarda teorik yönden

Tablo 2. Öğrencilerin aldıkları eğitim sistemine göre klinik uygulamalarda görüşlerinin incelenmesi (N=200)

Değişkenler	Eğitim Sisteminin Tipi						X ²	P
	Klasik Sistem n%		İntörlük n%		Toplam n%			
Hemşirelik bölümünü bu eğitim sistemini (intörlük/klasik) göz önüne alarak tercih etme durumu								
Evet	21	%21,0	14	%14,0	35	%17,5	7,325	0,026*
Hayır	61	%61,0	78	%78,0	139	%69,5		
Kısmen	18	%18,0	8	%8,0	26	%13,0		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda mesleki bakım becerilerinizi geliştirmeye katkı sağlıyor mu?								
Evet	36	%36,0	65	%65,0	101	%50,5	20,258	0,001*
Hayır	25	%25,0	7	%7,0	32	%16,0		
Kısmen	39	%39,0	28	%28,0	67	%33,5		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda yeterince pratik yapmanıza imkan sağlıyor mu?								
Evet	15	%15,0	53	%53,0	68	%34,0	39,533	0,001*
Hayır	49	%49,0	15	%15,0	64	%32,0		
Kısmen	36	%36,0	32	%32,0	68	%34,0		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda hemşirelik sürecine uygun çalışma becerilerinizin gelişmesine katkı sağlıyor mu?								
Evet	23	%23,0	51	%51,0	74	%37,0	17,681	0,001*
Hayır	30	%30,0	15	%15,0	45	%22,5		
Kısmen	47	%47,0	34	%34,0	81	%40,5		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda hastalar ve diğer bireylerle iletişimin gelişmesine katkı sağlıyor mu?								
Evet	40	%40,0	67	%67,0	107	%53,5	17,931	0,001*
Hayır	20	%20,0	5	%5,0	25	%12,5		
Kısmen	40	%40,0	28	%28,0	68	%34,0		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda ekip ile iletişimin gelişmesine katkı sağlıyor mu?								
Evet	35	%35,0	60	%60,0	95	%47,5	12,619	0,002*
Hayır	13	%13,0	9	%9,0	22	%11,0		
Kısmen	52	%52,0	31	%31,0	83	%41,5		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda uygulama yaptığınız kliniğe adaptasyonunuzu sağlıyor mu?								
Evet	31	%31,0	60	%60,0	91	%45,5	20,410	0,001*
Hayır	24	%24,0	7	%7,0	31	%15,5		
Kısmen	45	%45,0	33	%33,0	78	%39,0		
Aldığınız eğitim sistemi programı, klinik uygulamalarda profesyonel hemşirelik anlayışınızın gelişmesine katkı sağlıyor mu?								
Evet	33	%33,0	41	%41,0	74	%37,0	1,637	0,441
Hayır	28	%28,0	22	%22,0	50	%25,0		
Kısmen	39	%39,0	37	%37,0	76	%38,0		
Aldığınız eğitim sistemini diğer öğrencilere önerir misiniz?								
Evet	29	%29,0	24	%24,0	53	%26,5	1,481	0,477
Hayır	32	%32,0	40	%40,0	72	%36,0		
Kısmen	39	%39,0	36	%36,0	75	%37,5		

* $p < 0,05$.

geliştirmesinde %47,0'si yetersiz, %38,0'i kısmen yeterli ve %15,0'i yeterli bulduklarını ifade etmiştir. İntörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerde, aldıkları eğitim sistemi programının, klinik uygulamalarda teorik yönden geliştirmesinde %46,0'sı kısmen yeterli, %29,0'i yetersiz ve %25,0'i yeterli bulduklarını ifade etmiştir.

Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %42'si, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %38'i hasta bakım sorunlarını hem klinisyen hemşireye hem de öğretim elemanına sorarak çözdüğü belirlenmiştir. Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %74'ü, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %73'ü klinik alanda en

fazla yetersiz olan şeyi "aynı klinikte çıkan öğrenci fazlalığı" olarak belirtmiştir. Klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %78'i bir sonraki dönem öğrenciler için "okul-klinik işbirliği artırılmalıdır" önerisinde bulunurken, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %66'sı bir sonraki dönem öğrenciler için "öğretim elemanları klinik sahalarda daha çok bulunmalıdır" önerisinde bulunmuştur. Ayrıca klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %27'si kendini hemşirelik mesleğine hazır hissettiğini belirtirken, intörlük eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin %45'i kendini hemşirelik mesleğine hazır hissettiğini belirtmiştir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin aldıkları eğitim sistemine göre önerilerinin incelenmesi (N=200)

Değişkenler	Eğitim Sisteminin Tipi						X ²	P
	Klasik Sistem n %		İntörlük n %		Toplam n %			
Hasta bakım sorunlarınızı nasıl çözümlersiniz?								
Öğretim elemanına danışarak	15	%15,0	9	%9,0	24	%12,0	3,890	0,421
Klinisyen hemşirelere danışarak	32	%32,0	43	%43,0	75	%37,5		
Öğretim elemanı ve klinisyen Hemşirelere danışarak	42	%42,0	38	%38,0	80	%40,0		
Hekime danışarak	5	%5,0	3	%3,0	8	%4,0		
Bağımsız kararlar verip tek başıma çözümlenerek	6	%6,0	7	%7,0	13	%6,5		
Size göre klinik alanlardaki yetersizlikler nelerdir?a								
Gözetmen eksikliği	34	%34,0	54	%54,0	88	%44,0	-	-
Aynı kliniğe çıkan öğrenci hemşire fazlalığı	72	%72,0	39	%39,0	111	%55,5		
Teorik bilgiyle pratik uygulamanın çatışması	69	%69,0	55	%55,0	124	%62,0		
Öğrenci hemşirenin iş yükünü azaltan eleman olarak görülmesi	74	%74,0	73	%73,0	147	%73,5		
Hemşirelerin; öğrenci hemşirelere karşı tutumları	66	%66,0	53	%53,0	119	%59,5		
Bir sonraki eğitim dönemi için önerileriniz nelerdir?b								
Uygun fiziki ortam sağlanmalıdır	46	%46,0	49	%49,0	95	%47,5	-	-
Öğretim elemanları klinik sahalarda daha çok bulunmalıdır	54	%54,0	66	%66,0	120	%60,0		
Uygulamanın süresi artırılmalıdır	51	%51,0	19	%19,0	70	%35,0		
Özel Hastanelere de uygulamaya çıkılmalıdır	27	%27,0	17	%17,0	44	%22,0		
Okul-klinik işbirliği artırılmalıdır	78	%78,0	71	%71,0	149	%74,5		
Şuan ki klinik uygulama sistemi devam etmelidir	9	%9,0	20	%20,0	29	%14,5		
Mezun olduktan sonra kendinizi hemşireliğe hazır hissediyor musunuz?								
Evet	27	%27,0	45	%45,0	72	%36,0	14,388	0,001*
Hayır	47	%47,0	22	%22,0	69	%34,5		
Kısmen	26	%26,0	33	%33,0	59	%29,5		
Mezuniyetten sonra hangi alanda çalışmak istersiniz?								
Hemşire	47	%47,0	35	%35,0	82	%41,0	3,480	0,323
Akademisyen	32	%32,0	35	%35,0	67	%33,5		
Meslek dersleri öğretmenliği	12	%12,0	17	%17,0	29	%14,5		
Diğer	9	%9,0	13	%13,0	22	%11,0		

* $p < 0,05$, ^{a,b} Birden fazla şık işaretlendiği için istatistiksel analiz yapılmamıştır.

Tartışma

Bu araştırma, 200 hemşirelik son sınıf öğrencisinin aldıkları eğitim ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Hemşirelik eğitimi öğrencilere, hemşirelik uygulamasına temel oluşturan bilgi, beceri, tutum, davranış, karar verme ve uygulama gücü, değerlendirme, yenilikleri izleme gibi mesleki özellikleri kazandırmalıdır (4). Bu çalışmada, intörlük eğitimi alan öğrenciler, klasik eğitim alan öğrencilere göre; aldıkları eğitim sistemlerinin, mesleki bakım becerilerini geliştirmede, pratik yapmada, hemşirelik sürecine uygun çalışmada daha fazla katkı sağladığını belirtmiştir. Yapılan bazı çalışmalar, çalışmamızla benzer olarak intörlük eğitimi alan öğrencilerin bu eğitim sistemini yararlı buldukları belirlenmiştir (2,14). Yapılan bir çalışmada, intörlük uygulamasının öğrencilerin hemşirelik uygulamalarına ilişkin el becerilerini artırdığı, mesleki bilgiye dayalı uygulama yapma becerilerini geliştirdiği ve profesyonel hemşirelik anlayışının gelişmesine katkı sağladığı belirlenmiştir (18). Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin intörn eğitim programından kazanım ve önerilerinin değerlendirildiği başka bir çalışmada da, öğrenciler tüm becerilerde hedefledikleri seviyelerin üzerinde yeterlik kazandıklarını belirtmişlerdir (19). Hasanpour-Dehkordi ve Shohani (2016)'nin yaptıkları çalışmada da, hemşirelik öğrencilerinin yarısından fazlasının aldıkları hemşirelik eğitim sisteminin, hemşirelik mesleğinin kapsamını, hemşirelik süreçleri ve hastalara yön verme süreçleri için gerekli toplumsal bakış açısını göz önüne alarak kapsamlı bir görüş edinmelerinde yeterli olmadığını belirtmişlerdir (20). Geleneksel-klasik eğitim sisteminde öğrenci, daha çok katılımlı olmayan bir alıcı rolünde olduğu için, bilgi aktarımı söz konusu olduğunda öğrencilerin konu alanı ve mesleki becerileri dışındaki özellikleri yeterince gelişmediği belirtilmektedir (21). Çalışmamızda, öğrencilerin çok az bir kısmı aldıkları eğitimin, klinik uygulamalarda teorik yönden geliştirmede yeterli bulmaktadır. Çalışmamızla benzer olarak Yiğit ve ark. (2007)'nin yaptıkları çalışmada da öğrencilerin sadece %18,8'i aldıkları eğitimin becerilerini geliştirmede tam yeterli olduğunu belirtmiştir (22). Başka bir çalışmada da, öğrencilerin %47,1'inin verilen teorik derslerin uygulanabilir olduğunu ifade etmişlerdir (1). Bu çalışmada, hem klasik hem intörlük eğitim sistemiyle okuyan öğrenciler, klinik alanda en önemli sorunu aynı klinikte çıkılan öğrenci fazlalığı olarak belirttikleri saptanmıştır. Çalışmamızla benzer olarak, Günay ve Günay (2011)'in çalışmasında, yükseköğretim kurumlarında öğrenci sayılarının artmasının eğitim kalitesi için bir sorun olduğu vurgulanmıştır (23). Ayrıca çalışmamızda, öğrenciler etkin eğitim için okul-hastane işbirliğinin artırılmasının

önemli olduğunu ifade etmiştir. Yeterli klinik eğitimci desteği, klinik uygulama alanının geliştirilmesi ve izlenmesi, öğrencilerin uygun kliniklere yerleştirilmesinde hastane yönetimi ile artmış işbirliği pratikte öğrenmeyi destekleyen önemli unsurlar olarak görülmektedir (24). Özellikle beceride yeterliliğin sağlanabilmesi için özellikle uygulama alanında öğrencinin hem öğretim elemanları hem de klinik hemşireler tarafından desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir (25). İran'da yapılan bir çalışmada da, öğrenciler hemşirelik eğitim sisteminde en önemli sorunlardan biri olarak klinik ekip arasında işbirliği eksikliğini belirttikleri bulunmuştur (20). Çalışmamızla benzer olarak hemşirelik öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin, hastanedeki fiziki yetersizlikler, tüm derslerle ilgili uygulama kliniği imkânı bulamamaları ve öğretim elemanlarından yeterince yararlanmalarının eğitim kalitesini etkileyen sorunlar olduğu bulunmuştur (26). Özellikle eğitici yetersizliği için etkin çözümler geliştirilmez ise hemşire eğitimi yetersizliğinin gelecek yıllarda daha ciddi şekilde sorun olmaya devam edeceği düşünülmektedir (27). Hemşirelik eğitiminin amacı, öğrencilere profesyonel hemşirelik özelliklerini kazandırmak, öğrencileri gelecekteki meslek yaşantılarına hazırlamaktır. Bizim çalışmamızda da, intörlük sisteminde okuyan öğrencilerin yaklaşık yarısı kendini mesleğe tam olarak hazır hissederken, klasik eğitim sisteminde okuyan öğrencilerin yaklaşık dörtte biri kendini mesleğe tam olarak hazır hissettikleri belirlenmiştir. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin intörlük programına ilişkin görüşlerini belirlemek için yaptıkları bir çalışmada, intörlük programının kendilerini güvenli ve mesleğe hazır hissetmelerine katkı sağladığını tespit etmişlerdir (28). Yapılan başka bir çalışmada da, öğrencilerin teorik ve uygulamalı eğitimden çok memnun olmadıklarını ifade etmelerine rağmen %74,4'ü mezun olduktan sonra mesleğini yapabilme konusunda kendisini yeterli hissettiği bulunmuştur (1). Eğitimin kalitesi, büyük ölçüde uygulanan programın niteliğine yani bu programlardaki, profesyonel ya da kapsayıcı hemşirelik bakımının, klinik bilgi, beceri, iletişim, mesleki görev ve sorumluluklar gibi ana unsurları içermesine bağlıdır. Bu programlardaki eksiklikler giderildikçe eğitimin niteliğinin de artacağı düşünülmektedir (29).

Sonuç ve öneriler

Çalışmanın sonucunda; intörlük eğitimi alan öğrenciler, klasik eğitim alan öğrencilere göre; aldıkları eğitim sistemlerinin, mesleki bakım ve becerilerini geliştirmede daha fazla katkı sağladığı bulunmuştur. Ayrıca hemşirelik eğitim sistemi ile mesleği tercih etme durumu, bakım

becerilerini geliştirme durumu, pratik yapma, hemşirelik sürecine uygun çalışma, iletişim, adaptasyon ve mesleğe hazır hissetme arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanırken ($p < 0,05$); Eğitim sistemi ile profesyonel hemşirelik anlayışına katkı, alınan eğitiminin önerilmesi ve mezuniyet sonrası hangi alanlarda çalışma isteği arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$). Bu doğrultuda eğitim sistemlerinde uygulama sürelerinin artırılması, öğretim elemanlarının daha fazla sahada bulunması sağlanarak okul-hastane işbirliğinin artırılması ve öğrenci kontenjanlarının azaltılıp öğretim elemanlarının sayısının artırılması büyük önem taşımaktadır.

Kaynaklar

1. Çelikkalp Ü, Aydın A, Temel M. Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşleri. *Maltepe Üniv Hemşirelik Bilim ve Sanatı Derg* 2010;3:1-13.
2. Khorsid L, Eşer İ, Zaybak A, Güneş Ü, Çınar Ş. Hemşirelik yüksekokulu mezunlarının aldıkları lisans eğitimine ilişkin görüşleri. *Ege Üniv Hemşirelik Yüksekokulu Derg* 2007;23:1-14.
3. Kaya H, Akçin E. Öğrenme biçimleri/stilleri ve hemşirelik eğitimi. *Cumhuriyet Üniv HYO Derg* 2002;6:31-5.
4. Atasoy I, Sütütemiz N. Bir grup hemşirelik son sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri. *F N Hem Derg* 2014;22:94-104. [CrossRef]
5. Abbaszade A, Borhani F, Sabzevari S. Nursing teachers' perception of the challenges of clinical education and solutions: A Qualitative Study. *J Qual Res Health Sci* 2013;2:134-45.
6. Özmen D, Çetinkaya A. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleki algılarına yönelik nitel bir çalışma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derg* 2016;18:40-52.
7. ICN The International Council of Nurses (ICN). <http://www.icn.ch/> [Erişim Tarihi: 12.07.2017]
8. ACENDIO - The Association for Common European Nursing Diagnoses, Interventions and Outcomes. <http://www.acendio.net/> [Erişim Tarihi:12.07.2017]
9. American Nurses Association (ANA). <http://www.nursingworld.org/> [Erişim Tarihi:12.07.2017]
10. Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK). http://www.hepdak.org.tr/images/belgeler/b3_v2.pdf [Erişim Tarihi:12.07.2017]
11. Dehkordi AH, Heydarnejad MS. The impact of problem-based learning and lecturing on the behavior and attitudes of Iranian nursing students. *Dan Med Bull* 2008;55:224-6.
12. Bensfield L, Solari-Twadell PA, Sommer S. The use of peer leadership to teach fundamental nursing skills. *Nurse Educ* 2008;33:155-8. [CrossRef]
13. Mete S, İşbir GG, Tokat M, Vural F. Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitimde akran eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Derg* 2011;8:16-25.
14. Alan N, Khorshid L. Fakülte mezunu hemşirelerin lisans eğitimine ilişkin görüşlerinin ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Derg* 2015;18:2-87.
15. Kocaman G, Arslan Yürümezoğlu H. Türkiye'de hemşirelik eğitiminin durum analizi: sayılarla hemşirelik eğitimi (1996-2015). *Yükseköğretim ve Bilim Derg* 2015;5:255-62.
16. Ünlü S, Özgür G, Babacan Gümüş A. Hemşirelik yüksekokulundaki öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentileri. *Ege Üniv Hemşirelik Yüksek Okulu Derg* 2008;24:43-56.
17. Erenel Şentürk A, Dal Ü, Kutlutürkân S, Vural G. Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin ve hemşirelerin intörnlik uygulamasına ilişkin görüşleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Derg* 2008;15:16-25.
18. Ünver V, Çınar Fİ, Yüksel Ç, Şahiner G, Seven M, Yava A. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin acil servis klinik uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Derg* 2013;10:12-7.
19. Tosun N, Oflaz F, Akyüz A, Kaya T, Yava A, Yıldız D ve ark. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin intörn eğitim programından beklentileri ile program sonunda kazanım ve önerilerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Derg* 2008;50:164-71.
20. Hasanpour-Dehkordi A, Shohani M. Nursing Instructor and Students' Perspectives on Clinical Education Apprenticeship Problems. *J Clin Diagn Res* 2016;10. [CrossRef]
21. Orgun F, Khorsid L, Eşer İ. İki farklı eğitim sisteminde eğitim gören öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançların incelenmesi. *Ege Üniv Hemşirelik Fakültesi Derg* 2013;29:16-29.
22. Yiğit R, Esenay F, Derebent E. Türkiye'de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profili. *Cumhuriyet Üniv HYO Derg* 2007;11:1-13.
23. Günay D, Günay A. 1993'ten günümüze Türk Yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Derg* 2011;1:1-22. [CrossRef]
24. Titrek O, Hakkakul MA, Varlı S. Hemşirelik bölümü staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve rehber hemşirelerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniv Eğitim Fakültesi Derg* 2015;15:264-80. [CrossRef]
25. Biçer S, Ceyhan YŞ, Şahin F. Araştırma makalesi hemşirelik öğrencileri ve klinik hemşirelerin klinik uygulamada öğrenciye yapılan rehberlik ile ilgili görüşleri. *F N Hem Derg* 2015;23:215-23. [CrossRef]
26. Aydın MF, Argun MŞ. Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastane uygulamalarından beklentileri ve karşılaştıkları sorunlar. *Acıbadem Üniv Sağlık Bilimleri Derg* 2010;1:209-13.
27. Allen, L. The nursing shortage continues as faculty shortage grows. *Nurs Econ* 2008;26:35-40.
28. Sabancıoğulları S, Doğan S, Kelleci M, Avcı D. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin internlik programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *DEUHYO ED* 2012;5:16-22.
29. Orgun F, Özkütük N, Bayık A. Hemşirelik Öğrencilerinin Öğretim Sistemine İlişkin Görüşleri ve Önerileri. *Ege Üniv Hemşirelik Yüksekokulu Derg* 2007;23:89-102.